

*Prostředí jinakosti
/ diverzity*

KANADSKÁ INSPIRACE

Kanada

Na každém jednom záleží, má svou důstojnost, je přijímán ostatními takový jaký je, respekt/úcta, přijetí, kultura uznání

O Kanadě

- všeobecně známá svou otevřeností vůči odlišnosti
- všichni potomky přistěhovalců z různých končin planety
- multikulturní kanadská společnost prosta výraznějších konfliktů jako makro-kosmos a učitel v této společnosti pracující v multikulturní škole jako mikro-kosmos.
- slovo „**cizinci**“ do uvozovek, protože sémantický význam tohoto slova v kanadském prostředí je odlišný, neboť málokdo z cizinců se v této zemi jako cizinec cítí
- V kontextu kanadské školy lze pojem „**multikulturní**“ **považovat za pleonasmus**. Kanadská škola implikuje diverzitu

GLOBALIZACE – MIGRACE (10 %)

- změnou skladby společnosti půjde ruku v ruce i proměna skladby žáků na českých školách a žáků odlišného původu, náboženství, jazyka, rasy, etnika, národnosti **bude** rovněž přibývat

Historie

- jakými značnými proměnami Kanada prošla a změna je možná během relativně krátkého období několika roků
- bílí, přistěhovalci, **multikulturalismus** – v Kanadě spíše **interkulturalismus** : ve společném prostoru různé kultury žijí vedle sebe (spíše bez interakce = multikulturní prostředí), v Kanadě ale zároveň i spolu (tedy interaktivně = interkulturalismus)
- uprchlíci – otevřenost (za 2015/2016 přes 40.000 z toho 25.000 ze Sýrie)

FN – jako Romové u nás

- Podobně jako u nás Romové, s tím rozdílem, že v CAN už s nimi pracují, u nás za 30 let nic moc pokrok.
- Stále nerovné příležitosti, „koukání skrz prsty“, ale snaha to měnit a změnit.
- **První národy (First Nations)** - v Kanadě 634 a které mluví více než 50 různými domorodými jazyky

Rezidenční školy (Residential Schools)

- aby se děti podařilo co nejlépe vzdělat a co nejefektivněji asimilovat, byly odtrženy od tradičního způsobu života Prvních národů, od jejich tradic, zvyků, jazyka, vzájemných vztahů a kultury obecně
- později integrace, zcivilizování, euro-oblečení – posttrauma, vykořeněnost, nepatření ani sem ani tam (jako leckteří přistěhovalci do EU)

- **Tradiční výuka** založená krom jiného na učitelově autoritě, systému memorování, zadání úkolu-řešení správného a známkování stála v kontrastu s přístupem indiánů, kteří ve výchově svých dětí upřednostňovali pozitivní vedení za pomoci hry, vyprávění příběhů či rituálních obřadů. Indiáni na svých dětech navíc nepraktikovali tělesné tresty - trestání bylo pro děti aboridžinců velkou změnou ve výchovném působení.
- 2008 – omluva za R-Schools a vůbec myšlenku „převýchovy“ – inkluze.
- nedosahují ani 5 % zastoupení, je ze strany vlády této nejméně zastoupené minoritě věnována zvýšená pozornost. Ta se týká mnoha oblastí života přes práva, sociální služby po podpůrné programy a vzdělávání

jazyky

- v Kanadě mluví kolem 200 jazyky, z nichž většina spadá pod obyvatele Prvních národů.

Viditelná menšina (imigranti a První národy)

- *lidé odlišného původu než aboridžinského, kteří nejsou evropského původu anebo nejsou bílé rasy*
- S diskriminačním přístupem a nerovnými podmínkami souvisela i jejich **vyšší nezaměstnanost, menší kvalifikace pracovníků, bezdomovectví, neuspokojivá kvalita bydlení**, a to vše právě kvůli evidentním odlišovacím znakům těchto skupin.

Vzdělání CAN - kurikulum

- utrací v průměru **šest procent svého HDP**, což je výrazně nadprůměrná suma ve srovnání s ostatními zeměmi OECD. (CZ méně než 4 %)
- Jedná se o koncepční přístup k učení a zaměření se na **rozvoj kompetencí**, jež podporují hlubší a přenositelnější (transferable) učení. Tyto přístupy se navzájem doplňují, neboť se zároveň **zaměřují na aktivní zapojení studentů**. Hlubšího učení (deeper learning) je efektivněji dosaženo aktivním „uskutečněním“ než pouhým pasivním poslechem nebo čtením.

Kurikulum

- Ministerstvo školství ve skutečnosti definuje „**co**“ se má **učit, ale nikoli „jak“ se má učit**, ani jak mají učitelé v rámci výuky organizovat čas, prostor, volit metody atp.
- nové kurikulum dopřává **učitelům vyšší míru flexibility** v probírání vybraných témat, učitel tak podle vlastního uvážení může volit tempo výuky, postup, obsah, vyučovací metody a rovněž nastavení časového harmonogramu.
- Tři základní **kompetence** (**komunikace, kreativní a kritické myšlení a osobní a sociální kompetence**) a dvě klíčové **dovednosti** (gramotnost a matematika) jsou integrovány ve všech tematických oblastí nového pojetí vzdělávání.

- Hlavními kompetencemi, na něž nové kurikulum cílí, je **komunikace, myšlení a oblast osobní a sociální**. V nich jsou obsaženy intelektuální, osobní, sociální a emocionální dovednosti, které všichni studenti potřebují pro plnohodnotné zapojení se do **procesu celoživotního učení**. Spolu se základy čtenářské gramotnosti a numerické gramotnosti.
- Jak je z výše uvedeného patrné, klíčové kompetence studentů **nejsou zaměřené vědomostně či znalostně**. Komunikační kompetence cílí na schopnost **interakce** s ostatními, orientuje se na schopnost **přenosu vlastních myšlenek**, na jejich **sdílení** a další **argumentaci**.

-
- První národy a kurikulum dbá na zahrnutí tohoto tématu do všech předmětů ve všech ročnících povinné školní docházky
 - V provincii Britské Kolumbie dle dostupných zdrojů žije 203 komunit původních obyvatel, kteří mluví 34 jazyky spadajících do osmi jazykových rodin. V roce 2019 činil v kurikulu počet těchto jazyků 17, s dalšími šesti jazyky se počítá do budoucna.

-
- v Kanadě nepodléhají povinnosti psaní standardizovaných testů

Výzkum - zjištění

1/ *kurikulum*

- pružně reagovat na aktuální dění ve společnosti či obecně ve světě
- **z nového kurikula benefitují učitelé i žáci**
- učitelé sami uzpůsobují výuku dle vlastních potřeb a zájmů
- odklání se od potřeb státu a na prvním místě zohledňuje **potřeby aktérů** vzdělávacího procesu
- **důraz na kritické myšlení** – učit myslet, nikoliv předkládat fakta/správné odpovědi: více umět a raději méně znát
- **transdisciplinarita** – stírání hranic mezi předměty ➡

-
- **Tradiční vs moderní pojetí výuky:** střet (kulturní) s imigranty (Čína atd.) – jak naložit s tradičním pojetí vzdělávání jako obsahem, prostorem, stanovením časových jednotek nebo dělením žáků dle ročníku?
 - Vzdělávání – necentralizované, nové kurikulum

2/ vzdělání

- **Vzdělávání pro zítřek** = svět budoucnosti (jak učit o světě budoucnosti, když jej neznáme? – kreativita, kritické myšlení, samostatnost, schopnost orientovat se)
- **POLITIKA** – vychovávat občany zajímající se o res publica (volby, komunitní politika a participace). Podpora školství stran politiků/y
- **Škola jako komunita** učitelů, žáků, rodičů, přátel školy

3/ DIVERZITA

- Diverzita ve třídě – běžná, leckde jsou bílí žáci v menšině;
- Naprosto přirozená – spíše nepochopení otázky „jak vnímáte diverzitu ve společnosti“; vyrůstají v ní od dětství a berou ji jako samozřejmost;
- bez výrazných konfliktů;
- místo, kde se výborně pracuje s jinakostí, kde se člověk/žák může naučit respektu a uznání odlišnosti druhého, neboť děti jsou vůči jinakosti velmi otevřené;
- žáci chtěli mezi své řady přijmout dítě-uprchlíka ze Sýrie, aby mu tak mohli pomáhat.

- „Diverzita pomáhá každému z nás, napomáhá k větší otevřenosti a přijímání ostatních... činí člověka pokorným.“
- Diverzita vs. strach z odlišnosti (heterogenita a homogenita)
- „Diverzita dělá ze světa bohatší místo, do kterého každý z nás přináší své odlišné příběhy, odlišná zázemí, odlišné znalosti a zkušenosti.“
- Uznání druhého chápou jako přijetí celého člověka takového, jaký je.
- Diverzita obsahuje prvek aktivity, kterou by měl člověk vyvíjet ve vztahu k druhým ve škole nebo ve společnosti – **tolerance** tudíž nestačí, ta není o vztahu a čínorodosti, o rozvíjení vztahů

4/ Inkluze - psycho-medicínský model, speciálně-pedagogický model

- Přijímání člověka nehledě na jeho odlišnost (sociální, ekonomická, specifické potřeby, jazyk atd.)
- Učitel má ze své třídy zkušenost se žákem, který věkem spadá a chodí do pátého ročníku, avšak kognitivně je na úrovni půldruhého roku;
- „z inkluze benefituje celá společnost, v které nikdo není majoritou označený za outsidera a stejně jako diverzita také inkluze obohacuje společnost“ – zde zkušenost s kolegy, jež jsou konzervativní, neotevření vůči trendům;
- „Pro učitele je inkluze cestou k proměně společnosti, která již není exkluzivní, jako tomu bývalo v minulosti, inkluze pro něj nabízí vidět za dítětem se znevýhodněním jeho lidský rozměr;
- **v procesu inkluze se běžní žáci učí pomáhat dětem se znevýhodněním a obecně se aktéři učí jeden od druhého**

Jedinečný přístup Kanady k imigrantům

- Otázka vnímání **občanství**: co je potřeba, aby se stal člověk Čechem? - Rebecca: „V Americe říkají, co je potřeba, aby z tebe byl Američan, my tady ale nemusíme nic, aby z nás byli Kanadani, prostě ty jsi Kanadán, nemusíš vůbec nic, to je úplně něco jiného, je to úplně odlišná filozofie.“
- **CHUDOBA** - vystavení problémům chudoby, která spočívá v nedostatku peněz na možné kvalitní studium pro děti těchto imigrantů
- nemálo četný nízký společenský status přistěhovalců, kterým je bez dostatku financí vzestup na společenském žebříčku jen těžko otevřený

Závěry I.

- **nové školní kurikulum**
- **v Kanadě je oblast školství ve správě jednotlivých provincií**
- **orientace na potřeby žáka**
- **personalizované učení** - odmítána metoda plošného *one size fits all*
- **odklonění se od důrazu na obsah vzdělávání k důrazu na rozvoj a podporu kritického myšlení a kreativity**
- raději **méně znát a více umět**
- kritické myšlení, ale také **umění argumentace, umění naslouchání a přijetí druhého**

Závěry II.

- x striktní členění učební látky na předměty, časové vymezení jedné učební jednotky, prostorové vymezení do školních tříd, známka jako ukazatel úspěchu, složení třídy žáků stejného či podobného věku, podněcování k soutěživosti apod. Mezi učiteli se objevilo mínění o **potřebné změně vyjet z těchto zajetých kolejí a otevřít se tak potřebám aktuálního světa.**
- **stírání či úplně zrušení hranic mezi jednotlivými předměty;**
- **namísto soutěživosti se učitelé kloní k podpoře kooperace mezi žáky;**
- **vzdělávání pro zítřek nikoliv pro svět dneška;**

Závěry III.

- **kulturní podpůrný pracovník** - Ten pomáhá v komunikaci mezi rodiči imigrantů a školou, a zajišťuje překladatele pro jakýkoliv jazyk, kterým se ve spádové oblasti školy mluví;
- další vítaný podpůrný nástroj pro děti imigrantů vnímají respondenti **angličtinu jako druhý jazyk** pro ty děti, které angličtinu neovládají na dostatečné úrovni, aby mohly bezproblémově studovat.
- **Společnost (makro+mikro) otevřená také uprchlíkům**
- **učitel je tvůrcem a aktérem změny**
- **system je zde pro žáky, nikoliv žáci pro system.**

Doporučení

- Omezit pojetí modelu tradicionalistické školy, jejíž kořeny v českých zemích můžeme vysledovat již v 18. století.
- Vytvořit podmínky pro podporu kritického myšlení, kreativity, utváření názorů, umění argumentace a diskuze, respekt k odlišnému názoru stejně jako k jeho zastánci.
- Ruku v ruce proměnit pojetí vzdělávání takovým způsobem, aby u žáků nebyla primární snaha po dosažení vynikajícího výsledku (skrze memorování) na úkor osvojení kompetencí k řešení problému.
- Aktivně participovat, umět vyhledávat informace, kriticky je vyhodnotit, stanovovat hypotézy namísto pasivního nabývání „hotových“ informací. (Raději více umět než vědět.)
- Méně o reformách mluvit a více je prosazovat a implementovat.
- Vzdělávat pro svět zítřka.
- Do centra vzdělávacího procesu postavit žáka a jeho potřeby.
- Upřednostnit kooperaci před soutěživostí.
- Umožnit žákům z homogenního prostředí kontakt s jinakostí (inkluzí, diverzitou) a utužovat je k solidaritě a v sociálním citění.
- Učitel by měl být spíše facilitátorem, nikoliv dohlížejícím a trestajícím.
- Zvážit tandemovou výuku učitelů.
- Rozšířit a zpřístupnit možnosti dalšího vzdělávání učitelů.
- Prohlubovat vztahy mezi aktéry vzdělávacího procesu, zejména mezi rodiči a školou a rodiči dětí navzájem.
- Dát dětem z menšin či ze sociálně znevýhodněného prostředí hlas.
- Lidé na vedoucích pozicích by měli mít vizi, být tvůrci a iniciátoři změny a měli by mít odvahu činit i radikální rozhodnutí.